

Keçmişdən bu günə

"Yaxşı misgər riyaziyyatı da, kimyanı da bilməlidir"

50 ilin sənətkarı olan Sahib Məmmədovun kiçik emalatxanasında qədim tarix yaşayır

Misgərlik Cənubi Qafqazın ən qədim sənət növlərindən biri hesab edilir. Azərbaycanda misgərliyin hələ erkən dövrlərdən yüksək inkişaf etdiyini bir sıra Avropa ölkələrində, o cümlədən Rusiya muzeylərində saxlanan mis eksponatlar da sübut edir.

Mis üzərində işləyən sənətkarlar imzalarını onun üzərinə həkk etdikləri üçün dünyaya muzeylərində saxlanılan Azərbaycan mədəniyyətinin bu təkrarolunmaz incilərini başqa xalqlar, xüsusən də bu sahədə peşəkar olan ermənilər öz adlarına çıxarma bilmirlər. Misgərliyin əsas mərkəzi hesab olunan Azərbaycanda misdən hazırlanan əl işlərinin 40-dan artıq növü olub ki, bunlar əsasən xörək, süfrə, su-ağartı qabları və məişət əşyalarıdır.

UNESCO-nun yaşatdığı irs

Azərbaycanda dövlət səviyyəsində qədim sənət növlərinin qorunmasına, inkişafına və təbliğ edilməsinə xüsusi önəm verilir. Sevindirici haldır ki, son illər yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyan bu qədim xalq sənətinin dünyaya tanıtılmasında dövlət başçısının, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın, eləcə də Heydər Əliyev Fondunun əməyi böyükdür.

Tarixən Azərbaycanın qədim yurd yerlərindən olan Gəncə, Naxçıvan, Şamaxı, Bakı, Lahıc (İsmayılı) misgərlik sənətinin mərkəzlərindən sayılır.

Yeri gəlmişkən, İsmayılı rayonunun Lahıc kəndinə məxsus "Lahıc misgərlik sənəti" UNESCO-nun qeyri-maddi mədəni irs siyahısına daxil edilib. Bununla bağlı qərar 2015-ci il dekabrın 1-də UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irs üzrə Hökumətlərarası Komitəsinin Namibiya-da keçirilən sessiyasında qəbul edilib.

Vaxtilə Gəncədə Şah Abbas məscidinin yaxınlığında yerləşən şəhər bazarının böyük bir hissəsində dəmirçilər, misgərlər, qalayçılar və bu sahəyə yaxın digər ustalar çoxluq təşkil edirdi. Misgərliklə məşğul olan ustaların misdən hazırladıkları mürəkkəb və incə naxışlarla bəzədilmiş dolça, satıl, sərnici, sərpuc, güyüm, teşt, məcməi, sini, dolça, aşışuzən, köfkir, kasa, cam, qazan, çıraç və digər məmulat-

lar Orta Asiya, Dağıstan, Gürcüstan, İran, Türkiyə və digər yerlərdə tanınan və sevilən məişət avadanlığı idi.

Usta oğlu şeyird olmaz

Xatırladaq ki, misgərlik, ondan bir köynək fərqli olan qalayçılıq vaxtilə Bakıda və onun ətraf kəndlərində də çox məşhur olub. Zaman keçdikcə digər qədim sənət növləri kimi, misgərlik də problemlərlə üzləşib. Mis qab-qacaqların yerini şüşə, keramika, plastmas və digər məmulatlardan hazırlanmış ləvazimatlar əvəz etdikcə, mis qablar muzey eks-

ponatına çevrilib və təbii olaraq, bu sənətlə məşğul olanların sayı azalmağa başlayıb.

Mis dövründən cılalana-cılalana bu günədək yol gələn bu qədim sənət növünü Bakıda, Gəncədə, Naxçıvanda, Şamaxıda, İsmayılıda indi də davam etdirənlər var. Onlardan biri də Bakının "Kubinka" kimi tanınan ərazisində, C.Məmmədquluzadə küçəsi, 42 ünvanda çalışan misgər-qalayçı Sahib Məmmədovdur. O, 50 ildən artıqdır ki, misgərliklə məşğul olur. On dan "bu sənətə həvəsin haradandır, kimdən öyrənmişəm" deyər soruşanda, məlum oldu ki, ailəliklə bu peşəyə bağlanıblar. Atasını Çingiz kişi də məşhur misgər olub. Ahıl yaşlarında olduğundan bu sənəti oğlu Firdovsi davam etdirir.

Həmsöhbətim uşaqlıqdan evdə atasının və qardaşının yanında onlara kömək edə-edə bu sənətə yiyələnib. Əbəs yerə demirlər ki, usta oğlu şeyird olmaz...

Heydər Əliyev bizi vergidən azad etmişdi

Usta Sahibin atası 80 ildən çox ömür sürən Çingiz kişi əslən tərterli olduğundan tez-tez Qarabağa gedər, həm misgərliklə məşğul olar, həm də Tərtərdə və Bərdədə olan yaxın qohum-əqrəbadan hal-əhval tutarmış.

Emalatxanada XVIII - XIX əsrə aid məcməiyə (plov üçün), satıla (buna inək sağırmişlər, qovurma ət saxlayırmışlar), hamam-satıla (hamama gedən qadınlar buna zinəət əşyalarını yığarmışlar), misdən yazı stoluna, müxtəlif tutumlu samovarlara, həvəngdəstə, sac, sərnici, qəfədan, çaynik, çömçə, abgərdən və

El sənətini necə uzunömürlü etməli?

Usta Sahib indiyədək bu sənəti bir neçə gəncə öyrədib. Hazırda onun köhnə Kəmərcü bazarı deyilən ərazidə iki şagirdi xeyli vaxtdır sərbəst usta kimi fəaliyyət göstərir. Sabunçu və Sədərək bazarlarında, habelə Maştağa kəndində və Bayıl qəsəbəsində işləyənlər də var.

Söhbət zamanı əli ilə kənardə qədimi məcməiyə can verməyə çalışan Gülməmməd Şükürovu göstərərək: -10 ildən artıqdır mənimlə birlikdə işləyir. O, artıq şeyird yox, yaxşı ustadır. Bu sənətlə yaşayanda, iş yaradıcı yanaşanda uğur qazanmaq olur.

Bütün ömrünü peşəsinə həsr edən usta Sahib deyir ki, bu sənəti sevmədən nə sənətkar olmaq, nə də bu sənəti yaşatmaq olar. Misgərlər səbirli, incə, zərif zövqə malik olmalıdırlar. Alın təri tökmək hər sənətdə olduğu kimi, bu işdə də vacib hesab edilir. Sözügedən mis qabların hazırlanması və ya bərpası üçün ağır əmək sərf etmək lazımdır.

Usta Sahibin peşəkarlıqla bağlı çox maraqlı yanaşması da var. Deyir ki, misgərdir, qalayçıdır, xalçaçıdır, dulusçudur, nal kəsən dəmirçidir, bir sözlə, bu kimi qədim sənətlərin itib-batmaması üçün savad da vacibdir. Misgərlikdə riyaziyyat, kimya, fizika, bir sözlə, bütün texniki fənləri bilmək vacibdir. Çünki istifadə olunan material kimyəvi maddələrdən hazırlanır. Hətta vurulan naxışlar belə müxtəlif həndəsi fiqurlar üzərində başa gəlir.

Sənətkar hesab edir ki, peşə məktəblərində kurslar açmaq, həvəsi olanları bu peşələrə cəlb etmək müsbət nəticə verər. Gənclərimiz həm xalqımızın qədimdəngəlmə tarixini öyrənər, həm də milli dəyərlərimizi yaşadan sənəti davam etdirərlər. İstərdim ki, bu el sənətini yaşadanların sayı çox olsun. Çünki bu sənət qədim tariximizin, adət-ənənələrimizin nişanəsidir.

Respublikamızda misgərlik sənətinin yeni inkişaf dövrü başlaya bilər. Bu qədim xalq sənətinə dövlət qayğısı mədəni irsimizin qorunmasına böyük töhfələr verir, qalır yalnız gəncləri bu sahəyə həvəsləndirmək...

Rəhman SALMANLI, İlham BABAYEV (foto), "Azərbaycan"